

Galych V. M.

**DIDACTIC AND EDUCATIONAL POTENTIAL OF MASS MEDIA
PERCEPTIONS IN OLES GONCHAR'S DAIRIES**

Significance of our research is directly related to the cardinal changes that occurred in Ukraine after it had gained independence. Such changes enabled multi-faceted and in-depth study of social and communicative processes within national social relations drawing on the achievements of foreign scientists in the sphere of theory and history of social communication. It has only now become possible to publish diaries of many Ukrainian writers, considerable part of which was undeservedly forbidden. Three-volume edition of "Diaries" of Ukrainian literature classic Oles Gonchar (2002-2004) attracted wide attention. Diary of a writer as a mobile genre of memoir literature, representing important public and political processes that have taken place in the development of the Ukrainian society and reflecting the author's views on the creative process, has many times been the object of scientific research. Thus, O. A. Halych, using the materials of dairies, studied theoretical, as well as historical and literary principles of a diary as a memoir genre [3]; M. I. Stepanenko focused on the reconstruction in artist's records of the 20th Century's literary space in the portrait sketching of the most prominent Ukrainian writers [9]. The author of this article in previous research paid much attention to the unveiling of publicistic content of the artist's diary records [1; 2]. In the aspect of social communication, these records have been studied *for the first time*.

In the Oles Gonchar's dairy records, we have found more than 300 references to the national and foreign mass media, which is peculiar to the writer's memoirs. It has prompted the study of such documentary evidences filled with the author's ideas and perceptions, in the first place, as the manifestations of the writer's journalistic, publicistic, and public activity; secondly, as the chronicle of national journalism;

thirdly, as the writer's contribution to theory of social communication through his perception of the social functions of journalism, its prominent role in forming of mass consciousness and comprehension of the mass media as social institutes.

This fertile, documentarily fixed material can be the object of scientific research of sociologists, political scientists, literary critics, and researchers of mass and social communication. We will make an attempt to provide scientific commentary on this material in the aspect of media education needs.

The Oles Gonchar's comments on the means of mass communication are grouped around the following problems: dominant influence of censorship in literature and journalism, an artist and authorities, journalism and the state, figures in history of journalism, genres of journalism, and types of the mass media. They can serve not only as the means of argumentation of theoretical doctrines in journalism as a science, but can also be expressive illustrative material to such topics within the university course "Introduction to the Speciality" ("Fundamentals of Journalism") as "Journalist as a subject of mass information activity", "Journalism as a branch of social and political, as well as mass information activity", "Journalism as a media scene", "Freedom of speech and journalism", "The journalist's social position" etc. This material can also be used to facilitate a deeper understanding of the fundamental questions of the course "Theory and history of social communication": "Social space and time", "Media communication", "Types of communication channels", "Truth and lie in communication", "Censorship as a weapon of communication violence", "Social and communication rights and freedoms", and "Multimedia and communication culture" in undergraduate and postgraduate students.

Significance of our research is prompted not only by the wide use of Oles Gonchar's memoir records on the mass media during university classes, but also by the demonstration of their educational potential.

Scope and significance of Oles Gonchar's thoughts about the mass media featured in his dairies are realized through understanding the place of Oles Gonchar's personality in political history of Ukraine. His perception of journalism on the social scene of the second half of 20th Century, born of the experience of a writer and

journalist, social leader and artist, meaningfully and comprehensively reflects the mass media in the social context of the time, emphasizes and manifests the constants of its discourse.

In the thematic block of the information about the mass media in the Oles Gonchar's diary, prominence is given to the comments on the arbitrary and unlawful censorship, which defended the ideology of the Soviet state. This information can be used within the abovementioned courses, as they deal with the concepts of the freedom of speech and censorship and define total censorship as communication violence in the Soviet epoch. These concepts constitute the object of our research.

Oles Gonchar, whose literary and journalistic work came about during that epoch, early began to understand that the true freedom of creative work was unattainable in the USSR. One of the first records about censorship, dated 1954, expresses the young writer's irony with regard to the activity of *Glavlit*, agency concerned with safeguarding state secrets in the press: "Главліт" під час війни. Пишете, Одеса – фортеця на Чорному морі? Це воєнна таємниця. Треба: Одеса на Н-ському морі!" [4, p.166].

The same year's record details the Sholokhov's arrival in Kyiv. During their conversation, the Russian writer approved that very piece from the novel "Praporonostsi" where an encounter of Soviet soldier Makovey, a telephone-operator, with a Romanian soldier, who was on the opposite side of the military confrontation, was described. "Стояли й дивилися один на одного, як брати, забувши, що мусять один одного вбивати. Цю сцену мені ледь вдалось відстояти перед цензорами, її в деяких виданнях викреслювали за «пацифізм». А Шолохов з усього чомусь нагадав саме її. І написане мовби виросло в моїх очах" [4, p.170], – O. Gonchar emphasized.

In the writer's diaries, one can find many examples of how editors, who combined their work with censorship, arbitrarily withdrew entire pieces that revealed the crimes of the Soviet government. One such example is the early pre-war story "Стокозове поле" telling about the *famine* ("...Я не можу думати про неї без болю. Бо знівечена вкрай – і редакторами, і на їхню вимогу самим автором. ...

Коли (десь, мабуть, року 1936-го) я послав цю повість на відгук Панчеві, він відповів, що це найсильніша річ з усієї сучасної української літератури. Але ... друкувати, мовляв, ніхто не візьме. Бо голод. На матеріалі Сухой – вся трагедія 1933 року” [6, p. 63]); the same goes *about the forced collectivization* in the novel “Твоя зоря”. Diaries offer important information on how, under the pressure of censorship, the titles of some works were changed: “Полігон” to “Тронка”, “Дорога до Мадонни” to “Твоя зоря”. In dairies, one can also root out the explanation why such stories as “Кресафт”, “Двоє вночі”, “Чорний Яр” condemning party-bureaucratic system and deepening of chasm between the authorities and the masses were not published more than 20 years.

Oles Gonchar, reflecting on the fact that, in the USSR, neither a writer nor a journalist had the freedom of thought, which would protect the people’s interests, their spiritual values and legendary historical heritage and considering the actions of authors who, under the ideological pressure, agreed to change their texts, as violence, used the neologism “*активна несвобода*” (*active non-freedom*): “Є таке поняття: *активна несвобода* [emphasis mine]. Пушкіну цензор щось забороняв, але Пушкіну не пропонували переробляти написане або співати комусь дифірамби (як нашому батькові вусатому)” [5, p. 33]. Although this neologism is formed on the basis of semantic incompatibility of its elements, it psychologically accurately reproduces dramatic and, as the life of many Ukrainian artists indicated (V. Pidmogylny, V. Polishchuk, G. Kosynka, U. Pluzgnik, N. Khvylyjovy, N. Kulish, L. Kurbas, N. Zerov, N. Drai-Khmara, V. Stus et al), tragic situation in the sphere of social communication in the 20th Century. Therefore, we suggest using the phrase “*active non-freedom*” in the course “Theory and History of Social Communication” as a special term to define self-censorship and the work under censorship.

Not only in literature, but also in journalism, certain topics were forbidden, especially those that declared Ukrainian people right on the historical memory, distinctive culture, and mother tongue.

“...Editorial practice in newspapers and magazines of the soviet epoch is rich in the examples of “ideological” correction of texts and “ideological” censorship over

the choice of topics and facts. Not one volume is needed to describe those facts”, - journalism researcher V. Rizun marked [7, p. 81–82].

The Oles Gonchar's diary does feature these facts, interpreted on the principles of humanism and democracy. In later years, in 1993, the writer was recalling in one of his records that not long before “каховське море затопило Великий луг і козацьку Січ”, he, as though apprehending that soon Ivan Sirko's grave in Kapulivtsi and Sitch church in Pokrovske village, as well as the island on the river Pidpilna, from where Kalnyshevsky went to Solovki, would disappear, he often visited Nikopolshchyna: “Був я тоді молодий, чому ж не взявся писати про руйнування Січі? Але для кого? Хто друкував би? Все це було в якійсь заціпенілості від недавніх терорів... Саме слово «козак» викликало насторогу...” [6, p. 493], – the writer was recollecting.

A wide range of records is dedicated to the odious figure in the informational space of the totalitarian state – Yuri Kondratyuk who was a cosmonautics' father, and whose name was forbidden to mention in the mass media till 1980. Stalin and Beria thought that von Braun, the inventor of a buzz-bomb, ... was Kondratyuk [5, p. 467]. Another legend tells that Denikin cadet Shargey passed by this name [5, p. 567]. “... Його ім'я повишкрітали з моїх алтайських нарисів. А ця постать мене давно цікавить”, – O. Gonchar indicated in his record dated June 24, 1981 [5, p. 467]. The tragic fate of the mysterious genius encouraged the writer's desire to write a novel. However “за день (та за ніч)”, “Геній в обмотках” was written”. According to the writer himself, it is “художня імпрровізація на тему Юрія Кондратюка” [5, p. 569], which, as an in-depth analysis of the correlation between documentary and fictional material suggests, looks like an essay.

Oles Gonchar's “active non-freedom” is commented on during the redaction of the collection of publicistic works “Письменницькі роздуми” (1980) as following: “Включив до збірника, звичайно, виступ на зборах Академії – слово на захист мови (української, ясна річ). І хоч у скороченім вигляді давав, але й так, виявляється, не можна: довелося зняти весь виступ (a record dated April 6, 1980) [5, p. 408].

“Литературная газета” надрукувала у сьогоднішньому номері має інтерв’ю з приводу Пленуму ... Ішло швидко, зеленою вулицею, але в останню мить хтось таки підкоротив і випав «тип людини-перекотиполя», а також уточнення про ті отрутища – хімкомбінати на Поділлі в Черкасах” [6, p. 179], – runs another record.

Oles Gonchar quite emotionally comments on the censors and editors’ intrusion to publicistic texts. For example: 1. “Замовила була «ЛГ» новорічне слово, написав. Дзвонять, що сподобалось, виносять навіть на першу сторінку ... Був там образ «космических далей»... Чимось було це для автора дороге. Одержую газету – нема цього, нема й закінчення, все понівечено, ще й напхано казенним фаршмаком в дусі «холодної війни»!.. Газетний бандитизм...” (record dated December 30, 1976) [5, p. 289]; 2. “«Літер[атурна] Укр[аїна]» дає звіт. Не впізнаю своїх слів! «Палії війни», «злочинні дії» та всі інші лайки з часів «холодної війни» [дописані. – *added by V.Halych*]. Йолопи дрімучі чи провокатори, літературні гангстери?” (record dated November 25, 1977) [5, 325]; 3. “Була прикра й важка розмова з начальством: ...не дозволяють «Літературній Україні» давати в повному обсязі моє вступне слово на з’їзді. ...Розмова була така, що цілий день місця собі не знаходив... Але, здається, трохи таки допомгло. Подзвонили, що зроблять лише кілька купюр («правнуки погані» та ін.), а решту залишать” (record dated June 09, 1981) [6, p. 102]; 4. “Статтю про Пушкіна, яку «Правда» мені замовляла, сьогодні надруковано. Переполовинили, але дещо й зосталося ” (record dated January 31, 1987) [6, p. 131]; 5. “Телевізія передала відкриття мовного Товариства, але з мого вступного [слова. – *added by V.Halych*] випотрошили душу” (record dated February 28, 1989) [6, p. 225].

For Oles Gonchar, the struggle for the honest and unobstructed word became the way of civic life participation, the pattern of civic behavior. “...Куди не сягне думка, до чого не торкнеться, хоч краєчком, уже звідти, навстріч тобі сто редакторських та цензорських отруєних списів... Досі вистачало нервів, а зараз так і чуєш, як ось-ось забракне сил” [5, p. 498] – the writer wrote in his diary.

Oles Gonchar, seeing censorship as ruinous for an author, figuratively placed it in a time frame “від Іліади до сучасної літературної дияволіади, від Сократа до Вельзевулів та сучасних геростратів, здатних загубити націю” [6, p. 179] .

A classic example of Oles Gonchar’s open fight against censorship can be found in his speech during the IV Convention of the USSR Writers in 1967. The author directly criticized the institutes of spiritual communication violence. He mentioned this fact in his diary ten years later in connection with the fact that “У «Совет[ском] писателе» затримали книжку ... «О тех, кто дорог» (літ. статті, виступи). Ніяк не можна [писати] про тих людей невидимок з червоним олівцем [цензорів. – *added by V.Halych*], (що я про них говорив на з’їзді СП СРСР). У стенограмі надруковано, в газетах це місце пройшло, з’їзд зустрів бурю оплесків... Але це тоді. А сьогодні невидимка сильніший, він знову диктує” [5, p. 312]. And already in later years, in 1993, when independent Ukraine obtained hope for unobstructed word and open-minded idea, Oles Gonchar in his dairy mentions again this critical for his life speech: “Було там одне місце про “человека-невидимку с цветным карандашом, крепко зажатом в руке...”, тобто про Головліт, про цензуру. І звичайно ж, тому, що багатьом із тих, хто сидів у залі, ... цензура була в печінках, реакція залу виявилась бурхливою, для мене аж несподіваною” (record dated December 26, 1993) [6, p. 501-502].

The writer remarks that he apprehended a year before the birth of “Собор” that he wouldn’t be allowed such courage: “Пригадають той кремлівський переполох. І – пригадали, та ще й як!” [6, p. 502]. Democratic “Литгазета”, publishing the speech, “scraped off” the words about invisible people. Only thanks to the efforts of the vice-editor of “Літературна Україна” Margaryta Malynovska, the Oles Gonchar’s speech was published in this Ukrainian periodical in full. It is well-known that the regime afterwards took revenge on the writer for his speech and other manifestations of freedom of thought (with active participation of censorship) in the disgraceful acts of anti-“Собор” campaign.

Therefore, the Soviet total censorship was, according to Russian researcher A. Sokolov, a true “communication violence”, [8, 186], which took form of arbitrary

interference into the text, expunction of pieces, elaborating on paragraphs, replacement of words and titles. Employment of classificational characteristics suggests that the social and communicative phenomena shown in the diary belong to the negative censorship. On the other hand, for such author as Oles Gonchar, who treated the word with care, harmonizing its semantics with the content of the piece, and whereas numerous variants of his texts – handwritten and typed – demonstrated how many titanic efforts had been put into the realization of the idea, it (censorship) has always been vengeful, as the author's soul was "taken off" the text, and the works discrediting the government were not published. We understand that the words "spirit", "soul", "spirituality" are profoundly related. Therefore, placing communication within the framework of public relations in the social space and time (Soviet Union, Ukraine, middle – end of the 20th Century), censorship led to the deformation of the Ukrainian people's spirituality.

Oles Gonchar, reviewing his life in the last years' diary records, expresses confidence that people full of "хоч поки що й приглушеної – однак такої глибинно потужної духовної енергії" "не може ж зникнути, не зреалізувавши себе". In support of his public position, especially in the estimation of his creative work and his attitude toward "communication violence", the writer features the lines by E. Malanyuk:

Мій ярий крик, мій біль тужавий,
Випалюючи ружу і гріх,
Ввійде у складники держави,
Як криця й камінь слів моїх [v.3, p. 494].

Comments on the selected by us pieces from the Oles Gonchar's diary during the classes on social communication will project its theory into the social practice and encourage perception of the works of the most skilful communicators of the 20th Century as the page in national history.

References

1. Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності : монографія / В. М. Галич. – К. : Наук. думка, 2004. – 816 с.

2. Галич В. М. Публіцистичність щоденникових записів Олесь Гончара воєнних літ / В.М. Галич // Наук. записки Ін-ту журналістики. – К., 2002. – Т. 6. – С. 95 – 106.

3. Галич О. А. У вимірах non fiction: щоденники українських письменників ХХ століття / О. А. Галич. – Луганськ : Знання, 2008. – 200 с.

4. Гончар О. Т. Щоденники : 1943 – 1967 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2002. – Т. 1. – 455 с. : іл.

5. Гончар О. Т. Щоденники : 1968 – 1983 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2003. – Т. 2. – 607 с. : іл.

6. Гончар О. Т. Щоденники : 1984 – 1995 / упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар. – К. : Веселка, 2004. – Т. 3. – 606 с. : іл.

7. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / В. В. Різун. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.

8. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации : учебное пособие / А. В. Соколов. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.

9. Степаненко М. І. Літературний простір «Щоденників» Олесь Гончара : монографія / М. І. Степаненко. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2010. – 528 с.

Galych V. M. Didactic and Educational Potential of Mass Media Perception in Oles Gonchar's Dairies.

For the first time the writer's dairies have been analyzed from the point of view of theory and history of social communication and media education. The object of our research is data on censorship at Soviet times that is provided in Oles Gonchar's dairy records. Censorship (arbitrary interference into the text, expunction of pieces,

elaborating on paragraphs, replacement of words, titles are considered to be communication violence. The article proves that censorship in the sphere of journalistic and literary work was not only negative, but also vengeful.

Key words: social communication, censorship, communication violence, dairy, social time and space, freedom of speech, writer.

Галич В. М. Дидактичний і виховний потенціал реценцій ЗМІ в щоденниках Олеся Гончара

Уперше розглянуто щоденники письменника в аспектах теорії та історії соціальних комунікацій і медіаосвіти. Об'єктом дослідження стали відомості про діяльність цензури в радянську добу, подані в щоденникових записах Олеся Гончара. Цензурування (свавільне втручання до тексту: вилучення фрагментів, дописування абзаців, заміна слів, заголовків) розцінено як комунікативне насилля. Доведено, що для митця цензура у сфері журналістської та літературної діяльності була не лише заперечувальною, а й караючою.

Ключові слова: соціальні комунікації, цензура, комунікативне насилля, щоденник, соціальний часопростір, свобода слова, письменник.

Галич В. Н. Дидактический и воспитательный потенциал рецензий СМИ в дневниках Олеся Гончара

В первый раз рассматриваются дневники писателя в аспектах теории и истории социальных коммуникаций и медиаосвещения. Объектом исследования стали сведения о деятельности цензуры в советские сутки, поданные в щоденникових записях Олеся Гончара. Цензирование (своевольное вмешательство в текст: исключение фрагментов, дописывания абзацев, замена слов, заглавий) расценивается как коммуникативное насилие. Доказывается, что для художника цензура в сфере журналистской и литературной деятельности была не только отрицающей, но и карающей.

Ключевые слова: социальные коммуникации, цензура, коммуникативное насилие, дневник, социальное временное пространство, свобода слова, писатель.

This is to confirm the receipt of the article by the Editorial Office 31.10.2011

This is to confirm that your article has been put into print 27.01.2012